

40 60

విశ్వవిద్యాలయం
సామాజిక సేవకు
ప్రేరేపకం

సాహిత్య పరిషత్



భారతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

వ్యవస్థాపకులు : విద్యాన్ బుల్లసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 13

రాజమహేంద్రవరము 16-5-1990, 1-6-1990

సంచికలు 14, 15

—* ఈ సంచికలో *—

- | | |
|---|-------|
| 1. ఆధునిక కవిత్వం-కవీ-పాఠకుడూ | 1- 2 |
| 2. బలివాడ నవలాసింధూరం 'సుధామధురం' | 2- 8 |
| 3. ఆర్యసమాజ స్థాపనకు మూలకారణం | 4- 5 |
| శారదా భారత | 6 |
| 4. సాహిత్య మొర్రోరాల్లో తాపీవారి పనితనం | 7 |
| 5. దండకాలు-చాటుకృతులు | 8- 9 |
| 6. వ్యాసవీరము | 10-11 |

రాజీవు సంచికలో:- 1) శివానందలహరి . కొన్ని అనువాదాలు
2) కనకాభిషేకము
3) సుప్రసన్నగారి "స్తుతిప్రబంధము" సమీక్ష
మొదలగు రచనలు ఉంటాయి.

1, 16 తేదీలలో ప్రచురింపబడును.

సంవత్సర చందా రు. 12-00

6 మాసములకు రు. 6-50

విడి ప్రతి 0-00 పై.

సాహిత్య పరిషత్ మైన రచనలకు సమాలోచన ప్యాగతం!

సంపాదకుని మాట

Books of the hour and Books forever
అన్నాడు **John Ruskin.**

అంటే కాలక్షేపానికి మాత్రమే ఉద్దేశించి ఏ ప్రయోజనం లేని రచనలు— ఏ కాలమైనా మళ్ళీమళ్ళీ చదువుతున్నా చదివినప్పుడల్లా ఏదో కొత్తదనం చూపిస్తూ ఎన్నాళ్ళకైనా విలువ చెరిగిపోని రచనలు.

ఏదైనా రాస్తే కవిత్వమైనా, మరో రచన ఏదైనాసరే దానికొక విలువ ఉండేటట్లు రాయాలి. ఈనాడు అచ్చతెలుగు మనకు వంట బట్టటంలేదు. అరసున్న, ఋ, అ, ఇ, జ్ఞ వంటివి మనకు కొడుకుడు పడటంలేదు. అంతా వ్యవహారికం. తేలికగా ఉండాలనే సాకుతో భాషను చిత్రవధ చేస్తున్న రోజులివి. ఇలాంటి పరిస్థితులలో కేవలం ధనార్జనకోసమో, అల్పమైన యితర ప్రయోజనాలకోసమో రచనలు సాగిస్తే రచయితలూ : బహుపరాక్ : మీ రచనల విలువలే కాదు మీ విలువకూడా సున్న నుంచి అరసున్నకి ఆ తర్వాత శూన్యం లోకి : దారితిస్తుంది.

ఒక రచనద్వారా సమాజంలోని చెడును కడిగేయవచ్చు. ఒక రచన ద్వారా చెడునుంచి మంచికి మనిషిని మార్చవచ్చు. హృదయా నందమే కాదు సమాజశ్రేయస్సు కూడా రచనలకు పరమావధి కావాలి.

కేవలం విమర్శలూ, సమీక్షలే కాదు మీమంచి మీ ప్రతిభకు, నృజనాత్మకశక్తికి అద్దంపట్టే మంచి రచనలు రావాలి. అప్పుడే మీకు నిజమైన తృప్తి, రచనల కొక సార్థకతా చేకూరుతుంది.

సహృదయులైన రచయితలు మాతో ఏకీభవిస్తారని ఆశిస్తూ—

—సంపాదకుడు

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి
Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

1. ఆధునిక కవిత్వం - కవి - పాఠకుడూ

—శ్రీ పాతూరి రఘురామయ్య

‘ఆధునికుడు ఒకజిరాఫీలా తయారవు
తున్నాడు
రోజురోజునూ అతని మెదడుకీ

హృదయానికి
దూరం ఏక్కువై పోతున్నది’

అని ఆరుద్ర ఆందోళన వడుతు
న్నాడు. ఇందులో పేర్కొనబడిన ఆధు
నికుడు అన్న పదం కవులకు మాత్రం వర్తించే
అవకాశం ఉంది. కాస్త్రపురిజ్ఞానం పెరిగినా
మానవుడు సైతికంగా తిరోగమించడమే
ఆరుద్ర ఆందోళనకు మూలం.

పూర్వకాలంలో మతాల మధ్యన
స్పర్థలు పెరిగి సామాజిక అకాంతికి ఏ
విధంగా దారితీశాయో, ఈనాడు అదే
విధంగా ఏదోఒకరూపంలో అభిప్రాయ
భేదాలు నెలకొని మానవజీవనాన్ని సు
ఖోభితం చేసే స్థితికి ఉండటం కోచనీయం.

ఇట్టి సంక్షోభస్థితిలో కవులు అనేకమా
లైన మార్గములలో దుష్ప్రభావాలవారిన
పడడం అసహజమేమియు కాదు.

ముఖ్యంగా యువకవులు కొందరు
ఈనాడు తాము రాసుకునే సుదీర్ఘ వచన
కవితా ఖండికలు పత్రికలలో విశేషించి

అచ్చొత్తించుకొనిగొనినా కవిత్వానికి
ఉండవలసిన ఆకర్షణీయ అక్షణాన్ని
చేకూర్చుకోలేక పోతున్నారు. కారణ
మేమంటే కొందరికి శిల్పంమీద ఎక్కువ
శ్రద్ధ ఉంది కానీ వస్తువుపట్ల అవగాహన
కొరవడింది. మరికొందరికి వస్తువేముఖ్యం
కానీ అభివ్యక్తి ప్రధానం కాకపోవ
డం. ఇంకా కొందరు కవులున్నారు వారికి
ఈరెండూ ముఖ్యం కాదు. తాము
ఎక్కువగా కవిత్వం రాస్తుంటామన్నదే
అతిముఖ్యం. సింబాలిజం ఇమేజిజం
అట్లాంటి నటులకు బాగా అక్కరకొస్తు
న్నాయి. ఏది కొరవడుతున్నదో దాన్ని
కప్పిపుచ్చుకునేందుకు అస్పష్టత ఒకటి
మంచి చిక్కటి దుప్పటిలాగా కనిపి
స్తుంది. అందుకే కవులు అస్పష్టతను
ఆశ్రయించారు.

వైదేహిక భావనలు తెలుగులోకి రావ
టం మొదలు పెట్టిన విషయం హాస్యజీ
యమే. కానీ కవులు వాటిపేరిట శబ్దాల
మేనుడు ప్రారంభించి కవిత్వాన్ని పాఠ
కుల నుండి దూరంగా ఉంచటానికి కృషి
చేశారు.

ఏ పార్టీ కవో అని చూసే వారే కానీ
ఏ పాటి కవి? అని మంచి చెబుల్సి
చిత్రించే సహృదయులే తెలుగునాట
కరువయిపోవడం చింతింపదగింది. దీనికి
కారణం రాజకీయాల ప్రమేయం సోహి
త్యంలో ఎక్కువవటం. ఈ ప్రమేయం
యొక్క విరూద్రూపమే ఈనాడు
చెప్పుకోబడుతున్న ‘కమిట్ మెంటు.’
ఇది నిబద్ధత.

ఈ నిబద్ధతా భావన ఆయా పార్టీల
కవులకు, పక్షాల కవులకు, ఆయా పార్టీల
పక్షాల మార్గదర్శకనూత్రాల పరిధిలోనే
సంచరించవలసిన స్థితి ఏర్పడి, వారి కవి
త్వంలో భావవైకల్యం కొరవడింది.
అజంతా అన్న కవి మానవీయభావ మార్గ
పథికుడుగా ‘జెండాలుకు కన్నీళ్ళు లేవు’
అని వ్రాశాడు. ఇది రాజకీయ కవులకు
కొరుకుడు వడని విషయంగా కనిపించ
వచ్చు. ఇంకీ కవి బంధితుడై స్వేచ్ఛను
కోల్పోవటం పార్టీల ద్వారా పక్షాల
ద్వారా జరుగుతున్నది. ఈస్థితి తొలగి కవి
విముక్తుడైతే తప్ప సమగ్ర మానవజీవన
విధాన ప్రతిఫలనం కావ్యాల్లో నెలకొనే
అవకాశం ఉండదు.

రాను రాను కవులు తమ తమ కావ్యాలను రామ పరించుకోవలసి వస్తున్నది. ఇందుకు కారణం సార్వత్రికంగా కవిత్వం లేకపోవడమే. కవిత్వక్తి గతాను భూతికి కావ్యరూపమిచ్చి పాఠకులకు దూరంగా సంచరించడం. అది గాక చదివేకత్తి ఉన్న పాఠకులు కూడా కవులేకనుక ఇతర కవుల రచనలను చదవక పోవడం తేలికగా కొట్టి పారేయడం వోచనీయం. అంటే సహృదయ లక్షణం పరితలలో కొరవడడం. ఇది పెద్ద ప్రమాదం.

ఇవారే పరితలమూడా పాక్షికంగా తయారై నారు. ఉదాహరణకు శ్రీశ్రీ కవి త్యాభిమాని ఉన్నాడు. అతనికి ఆ కవి తప్ప ఇంకే అభ్యుదయకవిపైనా సద్భావన ఉండదు. లేదా అంతశక్తివంతంగా ఇతరకవులు రాసినా మెచ్చడు. మరికొందరు పాఠకులు ఉంటారు. అభ్యుదయ విశేషణం ఉన్న కవులరచనలనే చదువుతారు. వారి దృష్టిలో విశ్వసాధానుల కవులు కారు. ఇస్మాయిల్ కావ్యాలు కావ్యాలేకావు. తాముపట్టిన కుండటికి మూడేకాళ్ళు. ఇది కేవలం పార్టీలవారి కనే కాదు వాటితో ప్రమేయంలేని మరి కొందరికీకూడా. అయితే తోటి కవుల్ని, ఎదుటికవుల్ని వారి వారి కావ్యాల్ని నిశితంగా సహృదయతతో చదివే లక్షణమే నెలకొనవలసిఉంది. చదవలేనినాడు, చదివేకత్తి కోల్పోయిననాడు అకారణ ద్వేషంతో కొన్ని ఉత్తమ కావ్యాలకూ పాఠకుడు దూరమై సాహితీవిలువలను గుర్తించని వాడవుతాడు.

పాఠకులు నేడు తమ స్థాయిని పెంచుకునే కృషిచేయకపోతే కవిత్వం అర్థం చేసుకోలేకపోతారు. కవులకూడా మరి చిక్కగా అల్లటండా కాస్త సరళశైలికి దిగాలి. సింబాలిజం వంటి యిజాం

2. బలివాడ నవలా సింధూరం 'సుధామధురం'

—డాక్టర్ గజ్జా యోహాన్ బాబు

కళింగాంధ్ర నవలా రచయితల్లో రాశిలోనేగాక వాసిలోనూ ఎన్నదగిన మన్నికైన నవలలు రచించిన నవలాశిల్పి బలివాడ కాంతారావుగారు. 1986 డిశంబరు నెల 'ఉదయం' వారపత్రికకు ఆనందం నవలగా వెలువడింది కాంతారావుగారి 'సుధామధురం' నవల. ఇది ఓ సందేశాత్మక నవల. ఆ స్తవ్య స్తవ్యవస్థలో ఆధునిక మానవుని జీవితగమనంలో రచయిత చూపించిన దిక్కుచికి ప్రతీక ఈ నవల. 'ఏతత్త్వమైనా ఏ యిజమైనా కొన్నాళ్ళే వెలిగి తర్వాత ఆ దీపం కొడిగిడుతుంది. దాన్ని తొలగించిమళ్ళీ ఈనాటి నూనె పోసి ఎవరో వెలిగించాలి' అన్న నేపథ్యంతో వెలువడింది నవల.

"ఎంత సారవంతమైన భూమైనా దున్నకపోతే వ్యవసాయక్షేత్రం కాదు. కాలగతిలో మొక్కలు వెలితలలు వేస్తాయి. నిష్ఫలమైన ఆ భాగాన్ని కోసి వేస్తే మళ్ళీ ఆ మొక్కలు బాగా

పేరుతో పాఠకునికి చిరాకు కలిగించడానికి సిద్ధం కాకూడదు. మఖ్యంగా కవులు సుదీర్ఘ ఖండికలు వ్రాయటానికి బదులుగా నూటిగా క్లుప్తంగా వ్రాయటం ఆకర్షణీయంగా అవశ్యపరచీయంగా కవిత్వాన్ని తీర్చిదిద్దటమే అవుతుంది.

ఆధునిక కవిత్వం విషయంలో కవీ పాఠకులూ ఒక వేదిక మీదికి రాగలగాలి. ప్రతీకవీ పాఠకుడైననాడు, ప్రతి పాఠకుడూ సహృదయుడైన విమర్శకుడైన నాడు కవిత్వం రసమయంగా తన స్వరూపాన్ని సాక్షాత్కరించుకోగలడు.

0—0

పుష్పించి ఫలిస్తాయి. ముళ్ళపొదలు నరికి వేస్తే తోటకు వికాసమొస్తుంది. కలుపు తీసిన మడి ఏపుగా బలంగా పెరుగుతుంది. మానవసంఘంలో కూడా కొన్ని సదాచారాలు నైతిక కొన్ని తరాలకు కరడుకట్టి మానవత తోపించడంవల్ల దారుణమైన దురాచారాలుగా పరిణమిస్తాయి. నైతికదృష్టి మాంద్యం ఏర్పడినపుడు సమాజజీవితం దుర్గంధఘాతితమౌతుంది. మనుగడ దుర్లభమౌతుంది. కాలానుసారంగా నూతన ఆచారాలపట్ల విలువల పట్ల దృక్పథం మార్పుకోరితప్పదు. అలాగని కొత్తదంతా మంచిదని నెత్తిన బెట్టుకొని ఊరేగడం తగదు. కొత్తపాతల మేలుకలయికతో మారిన విలువలతో జీవితగమనాన్ని సాగించడం వివేకశీలర లక్షణం. ఆ దిశగా పాఠకుల్ని ఆలోచింపజేసి ఆచరణకు పురికొల్పుతుంది బలివాడ వారి ఈ నవల.

'సుధామధురం' నవలలోని కథ చాలా చిన్నది. సీతారామయ్య అతని యిద్దరు కుమారులు, కుమార్తె, వారి యింటికి చుట్టూచూపుగా వచ్చిన సుధ, వీరిమధ్య కథ నడుస్తుంది. సీతారామయ్య భార్య పోతుంది. అతడు రిటైరు ఉద్యోగి. సంప్రదాయవాది. పెద్దకొడుకు సుందర నారాయణ. పాశ్చాత్య సంస్కృతి అన్నా, సంప్రదాయాలన్నా ముక్కువ ఎక్కువ. రెండోకొడుకు బలరాం పేరు వాది. అంతకుమించిన సమతాదృష్టి కలవాడు. అతివాదిగా సమాజంచేత ముద్ర వేయించుకొంటాడు. కుమార్తె అరుణకు టెలిఫోన్ ఆపరేటర్ ఉద్యోగం. నాథా

రణ మధ్య తరగతి యువతికి ప్రతిబింబ మాయెను. ఈ నలుగిరివి నాలుగుదారులు. ఒక్క కుదుట్లోవాళ్ళయినా వారిమధ్య ఆప్యాయానుబంధాలు లేవు. మనది అన్నభావం ఏకోకానాలేదు. ఆడదిక్కు లేని కుటుంబం ఎంత హీనంగా తయారవుతుందో చూపడానికి ఈ కుటుంబమే నిదర్శనం. ఈ స్థితిలో వారి యింటికి వచ్చిన సుధ తానూ వారిలో ఒకటవుతూ వారికి జీవితవిలువల్ని బోధించి, సహజీవన మాధుర్యం చవిచూపిస్తుంది. పాతయి జాన్ని పట్టుకొని పాకులాడే సీతారామయ్యను సంస్కరించి కొడుకులపట్ల కూతురుపట్ల నిర్వహించవలసిన బాధ్యతలేగాక నూతనవిలువల్ని, ఆధునిక జీవన పోకడల్ని తెలిపి కళ్ళు తెరిపిస్తుంది. పాశ్చాత్య వేష భాషల్లో మునిగి తేలుతూ ఆ సంస్కృతి ప్రవాహంలో కొట్టుకు పోతున్న నుందరనారాయణకు తానున్న దేశం తనదేశ పరిస్థితుల్ని గమనించేటట్లు చేస్తుంది. అంతేకాదు పెద్దకొడుకుగా యింటిబాధ్యతను స్వీకరింపజేస్తుంది. కుటుంబ సమస్యల్ని తండ్రితో చర్చించి పరిష్కారాన్ని కనుగొనేవారిగా చేస్తుంది. లోకం సమస్యల్ని తన సమస్యలుగానూ, దరిద్రనారాయణుల్ని తన తోబుట్టువులుగానూ భావించి సమాజాన్ని అనుక్షణం ఎదిరించే బలరాంని ఆలోచనాపరునిగానూ, కార్యశీలిగానూ తయారుచేస్తుంది, బాధ్యతాయుత పౌరునిగా మలుస్తుంది. ప్రేమ నవలలతోటి, రొమాంటిక్ సినిమాలతోటి కాలక్షేపం చేస్తూ ఊహాలోకాల్లో విహరించే ఆరుణ భూమ్మీదకు దించుతుంది. వాస్తవాన్ని గుర్తించేటట్లు చేస్తుంది. ప్రేమ వివాహాల్ని అంగీకరించలేని సీతారామయ్యను ఒప్పించి ఆరుణకు ఆమె ప్రేమించిన 'కొర్రా' తో పెళ్ళి జరిపిస్తుంది. పాతకొత్తల సంఘర్షణలలో చిన్నా

భిన్నమైన కుటుంబాన్ని తన చాక చక్రంతోనూ, నైపుణ్యంతోనూ సరిదిద్ది కొడిగట్టిన ఆ కుటుంబ వ్యక్తుల జీవితాల్లో జీవితవిలువల చమురును పోసి నూత్న కాంతులను వెదజల్లింది. కడకు బలరాం కోరిక మేర అతని జీవితభాగస్వామియై ఆ కుటుంబంతో విడదీయరాని సంబంధాన్ని ఏర్పరుచుకొన్న 'సుధ' తన పేరును సార్థకం జేసుకొని ఆ కుటుంబానికి సుధామధుర రుచుల్ని చవి చూపింది.

ఈ నవల్లో రచయిత ప్రదర్శించిన 'సామాజిక స్పృహ' (సోషల్ ఎవేర్ నెస్) ప్రశంసనీయమైంది. సీతారామయ్య లాంటి వృద్ధతరం వ్యక్తులు, నుందర్, బలరాం, ఆరుణలాంటి యువతరం పాత్రలు మనకు ఇంచుమించు ప్రతియింటిలోనూ తారసపడ్డాయి. నదీప్రవాహానికి అనకట్టవేసి సక్రమమైన దిశలోనికి మళ్ళించి పంటభూములకు మళ్ళించినపుడే ఆ జలాలకు సార్థకత. లేకపోతే అవి నిరుపయోగంగా సముద్ర జలాల్లో కలిసి పోతాయి. సీతారామయ్య కుటుంబాన్ని సరిదిద్దిన సుధ అనకట్టలాంటిది. వారివారి ఆలోచనల్ని, ఆశయాల్ని ప్రగతిపథం వైపు మళ్ళించి సమాజశ్రేయస్సుకు తోడ్పడింది. ఈనాడు ప్రతియింటికి సుధ లాంటి ఓ వ్యక్తి అవసరం. అప్పుడు ఈ సమాజం 'సుధామధురం' అవుతుంది.

ఈ నవల్లోని కథను ఆధునిక భారత దేశానికి అందులోనూ భిన్నమన స్పర్శలు

గల్గిన వ్యక్తుల మానసిక ప్రవృత్తులకు ప్రతీకగా గ్రహిస్తే సుధపాత్ర ఆ వ్యక్తులనడుమ సమన్వయాన్ని సాధించి నూతనగమ్యాన్ని నిర్దేశించిన వ్యక్తిగా పేర్కొనవచ్చు. సీతారామయ్యకుటుంబం స్త్రీ దక్షత లేనిది. అంటే గమ్యంలేనిది. వారి కుటుంబంలో ఎవరిదారి వారిది, ఎవరి ఆలోచనాదృక్పథం వారిది. సమన్వయం లోపించి కుటుంబం చిన్నాభిన్నమైంది. పాశ్చాత్య నాగరికత వ్యామోహంలో ఒకడూ, అతివాద ధోరణిలో, మరొకడూ, ఊహాలోకాల్లో తిరుగుతూ యిలకొకరూ, ఛాందస సంప్రదాయానుకరణ నిబద్ధుడై ఒకడూ ఎవరికి వారుతమ ఆలోచనలూ, ఆచరణలూ ఉన్నతమైనవని, సక్రమైనవని భావిస్తూ సమాజమూలచ్ఛేదనకు తమకు తెలియకుండానే సమాజశ్రేయమాతున్న దశలో సుధలాంటి 'రిఫార్మర్' లేక సంస్కారి అవసరం. 'పురాణమిత్యేవ నసాధుసర్వం, నదాపి కావ్యం నవమిత్య పద్యం' అనికాళిదాసు నూక్తి. పాతది ప్రతీది గ్రాహ్యంకాదు. అలాగని కొత్తదంతయూ పరిత్యజ్యం కాదు. అందుకే 'పాతకొత్తల కలుకలయక కొమ్మెరుంగులు జిమ్మ'వలెనని గురజాడగారు అన్నారు. ఆ సమన్వయసిద్ధాంతం ఊపిరిగా సాగిన ఈ నవల బలివాడ నవలా శిల్పానికి, జీవితదర్శనానికి ఓ దిక్సూచి.

.....

అందమైన అచ్చుపనులు సకాలంలో కావాలంటే

B. V. & CO. ప్రెస్సును సంప్రదించండి.

RAJAHMUNDRY - 1

మావద్ద హిందీ, ఇంగ్లీషు, తెలుగు భాషలలో ప్రింటింగు చేయబడును.

3. ఆర్యసమాజ స్థాపనకు మూలకారణం

—డాక్టర్ కె. పుదుషో త్తం పార్, ఎం.ఎ., పి.హెచ్.డి.

‘యదా యదాహి ధర్మస్యగ్లానిర్భవతి
భారతా
అభ్యుద్ధాన మధర్మస్యతదాత్మానం
సృజాన్యహం’

ఓ. అర్జున, ‘ధర్మగ్లాని జరిగినప్పుడు, ధర్మాన్ని పునరుద్ధరించేందుకు నే నవతరించెదను.’

ఆర్య సమాజం యొక్క ఆవతరణ - ధర్మగ్లాని జరిగినప్పుడు - జరిగింది. దాని స్థాపకుడు స్వామీ దయానంద సరస్వతి. సంఘములో అధర్మాన్ని రూపుమాపి, ధర్మాన్ని పునరుద్ధరించేందుకు కంకణం కట్టుకున్నాడు.

మనువు నాటి కాలాన్ని మనం ఒక్కసారి జ్ఞాపకం చేసుకున్నట్లైతే, అప్పటి ప్రజలు నాలుగు వర్ణాలుగా విభజింపబడి యుండుట గమనిస్తాము. ఆ నాలుగు వర్ణాలవారు వారి వారి వృత్తులను కొనసాగిస్తూ ఉండేవారు. మీరు ఆస్థికులు (Theists). అయితే కొంత కాలానికి కామ మార్గియుల ప్రవేశముతో పదార్థవాదము (Materialism) వారి మనసులలో చోటు చేసుకున్నది. అప్పటి నుండి విగ్రహారాధన ప్రబలింది. విగ్రహాలకు మూగ జీవులను బలి ఇవ్వడం, మద్యం సేవించడం అనేవి మోక్షానికి మార్గం అని భావించి, నాటిని ఆచరించారు.

ఆ తరువాత మరం పేరిట మూగ జీవులను బలి ఇవ్వడాన్ని నిషేధిస్తూ బుద్ధుడు తన ప్రచారాన్ని ప్రారంభించాడు. దీనిలో నామ మార్గియుల ప్రభావం

సన్నగిల్లింది. ‘అష్టాంగమార్గము’ ద్వారా అప్పటి ప్రజల మనసులలో బుద్ధుడు తన కంటూ ఒక స్థానాన్ని సంపాదించుకున్నాడు. అయితే బుద్ధునిబోధలలో ‘దేవుడు, ఆత్మ’ అ ప్రస్తావన అసలు లేనే లేదు. కాని సంఘం శరణం గచ్ఛామి, ధర్మం శరణంగచ్ఛామి, బుద్ధశరణం గచ్ఛామి, అని ప్రబోధించాడు. ఆ తర్వాత వేద పండితులు శంకరాచార్యులు ‘అహం బ్రహ్మస్మి, తత్వమసి, సర్వం బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్’ అనే బోధతో రంగ ప్రవేశం చేశారు. వీరు ‘దేవుడు లేడు’ అనే బుద్ధుని వాదనను వ్యతిరేకించి ‘సమస్తమూ దేవుని క్రతిరూపమే’ అని బోధించారు. శంకరాచార్యుల తరువాత మహమ్మదీయుల పరిపాలన ప్రారంభమైంది. వీరిద్దరికీ మధ్య ఉన్న కాలాన్ని ‘మధ్యయుగము’ అని అంటారు.

మహమ్మదీయుల పరిపాలన ముగిసే సరికి ఆర్యుల మూఢనమ్మకాలు బాగా పెరిగిపోయాయి. ఆ తరుణంలో ఆంగ్లేయులు భారతదేశంలో ప్రవేశించారు. వీరి నాగరికతాప్రభావం భారతీయులపై బాగా పడింది. క్రైస్తవ మిషనరీలు క్రైస్తవమతాన్ని వ్యాపింపజేయ పూనుకున్నారు. ఏక దేవుణ్ణి నమ్మిన క్రైస్తవులు మన దేశంలోని బహుదైత్యాన్ని వ్యతిరేకించి, హిందూమతంలో ఉన్న లెక్కలేనన్ని కులాలు, ఉప కులాలను విమర్శించారు. అలాగే వీరు సాంఘిక సమానత్వాన్ని ప్రబోధించారు. ఆధునిక, మతాతీతమైన విద్యను ఆంగ్ల భాషలో ప్రవేశ పెట్టారు. విద్యా సంస్థలను నెల

కొల్పి నాటి ద్వారా క్రైస్తవ మతబోధ చేశారు. అయితే చాలా నుండి ఆధునిక పాశ్చాత్య విద్యను అభ్యసించారు గాని, కొందరే క్రైస్తవులుగా మారారు.

ఆంగ్లేయులకు జాత్యహంకారం బాగా ఉన్నది. భారత జాతిని నిమ్నజాతిగా పరిగణించారు. మనదేశంలో అభ్యమయ్యే అపార ఖనిజ సంపదను స్వప్రయోజన నిమిత్తం వాళ్ళదేశానికి ఎగుమతి చేసుకున్నారు. తయారయిన వస్తువులను తిరిగి మన చేత కొనిపించారు. భారతీయుల సంతేమానికి ఆంగ్లేయులు ఏమాత్రం శ్రద్ధ వహించలేదు. దయానందుడు భారతదేశ స్థితిగతులను అవగాహన చేసుకొ గతిగేటప్పటికి పై స్థితిలో భారత దేశం ఉంది.

సంఘములోని సాంఘిక దురాచారాలు, ప్రజలలోని నిమ్నతాభావం మరియు వారి ఆర్థిక వెనుకబాటుతనానికి దయానందుడు చలించి పోయాడు. వీటన్నిటిని దయానందుడు కేన్సర్ వ్యాధితో సరిపోల్చారు. ఈ వ్యాధికి సరియైన వైద్యం చేసి సంఘమునే రక్షించాలన్న దృఢనిశ్చయంతో దయానందుడు ఒక సంస్థను నెల కొల్పాలన్న నిర్ణయానికి వచ్చాడు. తాను నెలకొల్పే సంస్థ ద్వారా సామాజిక దుగ్గతలను పూర్తిగా నిర్మూలించ గలవన్న వ్యక్తం దయానందునిలో మెండుగా ఉన్నది. అయితే మిగతా సంస్కర్తల లాగా తాత్కాలిక నివారణకాక ఆసులు వ్యాధి యొక్క మూలకారణం కనుగొని దానిని మూకటివేళ్ళతో పెకలించ తలచాడు. ఆయన చేసిన అన్ని ప్రసంగాలలోనూ మతమయొక్క స్ఫూర్తి (Spirit) ని ప్రబోధించాడు. మతములోని నిజాన్ని గ్రహించి దాని ప్రకారం నడుచుకోవాలి. అంతేగాని మూఢనమ్మకంలాగా శ్రద్ధగా

నమ్మకలనీ నటువంటిది కాదు, అని ఆయన నొక్కి చెప్పారు.

చతుర్వేదాలు జ్ఞాన భాండాగారాలు. భగవంతుడు తన వాక్కులను నేరుగా ఋషులకు తెలియజేసాడు. వాటిని ఋషులు గ్రంథాలుగా రిఖించారు. కావుననే వేదాలు అపారమేయాలు అని అందరూ అంగీకరించారు. ఇవి నిత్యుడైన భగవంతునిచే చెప్పబడినవి. కావున ఇవియూ నిత్యమైనవి. వీటికి మించిన మగ్గ్రంథరాజము లేదు. సర్వసమస్య పరిష్కారము వీటిలో గలదు. వాటికి అవే సాటి. వేదాలలో ఉటంకించబడని జ్ఞానం మరిలేదు. భారతావనిలోని మతం, నాగరికతా సంస్కృతులకు ఈ వేదాలే మూలమని దయానందుని వాదన. విగ్రహారాధన, మూఢ నమ్మకాలకు వేదాలలో తావు లేదు. తప్పుడు ప్రచారాలే వీటికి కారణం. అయితేనేం, వేదాల వెలుగులో వాటిని పూర్తిగా పారద్రోల గలనన్న నమ్మకం దయానందునికి మెండుగా ఉంది.

అయితే మొదట్లో దయానందుని చికిత్స కోగికి ఎంత మాత్రం ఇష్టంలేదు. ఎందుకంటే అప్పటి వరకు తాను ఆచరిస్తున్న బహుదైవత్వం, విగ్రహారాధన, మూఢనమ్మకాలను దయానందుడు పూర్తిగా విస్మరించ మన్నాడు. (పాగత్రాగడం మంచిదికాదని అందరికీ తెలుసు. కాబట్టి 'పాగత్రాగడం ఆరోగ్యానికి హానికరం' అని ప్రభుత్వం కొన్ని కోట్ల రూపాయల ఖర్చుతో ప్రచారం చేస్తుంది. అయినప్పటికీ ప్రజలు పాగ త్రాగక మానరు) అట్లే దయానందుడు కష్టాలకు ఎదురీడుతూ, తన సిద్ధాంతాలను తొగిసి పుచ్చేవారు ఎందరున్నా ప్రజలను ఉత్తేజితులను చేయడాన్ని సంకల్పంతో 1875, ఏప్రిల్ 10 వ తేదీన బొంబాయి

ప్ర మో దూ త

...డా॥ చేరెడ్డి మస్తాన్ రెడ్డి

ప్రమోదంబుతో వేపపచ్చకు గొమ్మా!
ప్రమాతల్ మదిన మెచ్చు భాగ్యంబు నిల్పన్
ప్రమాదాతవై ధ్వంసభారమ్ము జీల్పన్
ప్రమోదూత సంవత్సరాః రమ్ము, రమ్మా!

కుక్క రక్త సి కమై కేశమును గూర్చె
విన్న యెన్నికలను నిల్పినట్టి
ఉగ్రవాదులును మతోన్మాదులును మాపి
యా ముఠాలు చేయు నల్లరులకు.

ప్రజల మోసగించి పాలన మొనరింప
దలచువారు పాటు పలచువారు
వాట మెటిగి బిల్ల వీటుగా పడగొట్టు
తెలివి గలుగువారు తెలుగువారు.

నగరంలో 'ఆర్య సమాజాన్ని' స్థాపించాడు. ప్రస్తుతం దాని కాఖలు భారత దేశం అంతటా వ్యాపించి యున్నవి.

దయానందుడు తాను నమ్మిన సిద్ధాంతాలను ప్రచారం చేస్తూ, 'తిరిగి వేదాల వైపుకి వెళ్దాం' (Back to Vedas) అనే నినాదంతో సంఘాన్ని సంస్కరించేందుకై ఆర్య సమాజాన్ని స్థాపించి అప్పట్లో శాంతవరకు కృతకృత్యులయ్యారు. అయితే ఆ సమస్యలు అంతటితో సమసి పోలేదు. పాత సమస్యలతో పాటు వరకట్నం, అకాంతి వంటి శ్రోత విపత్కర సమస్యలతో ప్రస్తుత ప్రపంచం సతమతమవుతున్నది. ఇట్టి విపత్కర పరిస్థితులలో ఉన్న ప్రపంచాన్ని శాంతి మార్గంలో నడిపించేందుకు దయానందుని లాగా సంఘ సంస్కరణాభిలాషులమై మనమూ పాటుపడదామా!!

తొలగిపోవలె నిరుద్యోగులౌ యవజనుల్
విడుచు నిట్టూర్పుల వెచ్చదనము
తొలగిపోవలె లంచములకు నణ్ణులుచాపు
అధికారి గణముల యధమగుణము
తొలగిపోవలె నమాత్యుల బొమ్మల విధాన
నాడించు పెద్దల యాగడములు
తొలగిపోవలె బుత్రకుల తీరీటము నిల్పు
గాని తెచ్చుకొనుచున్న గ్రుడ్డితనము
తొలగిపోవలె పార్టీలు కులము లనుచు
క్రమ్ముకొనుచున్న దున్నల క్రొవ్విదములు
వెలిగి పోవలె ప్రజల హృద్యీభులందు
చదువు సంజల తోడ సంస్కారబలము.

అభిమన్యుండును బాలచంద్రుడును ఆ
అల్లారియుం బొరుష
ప్రభలుప్పొంగగ నైకమత్యమునకై స్వాతంత్ర్యసంపిద్ది తె
యిభముల్ బోరెఁ బెనంగి కిర్తి గనినా రీవేళ
ధీకొట్టుచు
న్న బిదావాద వృకంస దుర్మదము మ్రందం
జేయ రెండుదశిన్:

దవవైశ్యావరకిల లుగ్రముగ వ్యాప్తం బొచు
కుష్కావనీ
జవితానంబును భస్మమున్ సలుపు నోజన్
పంపు మందున్న దా
వవతన్ ధ్వంస మొనర్చి మానవతకున్
బట్టంబు గట్టించు మా.
నవశక్తిన్ యవశక్తి మెచ్చెదను
స్వాంతం బుద్ధి తబ్బిబ్బుగన్

శ్రీతరుణీమణి మధురవృత్తము మీ గృహ
సీమలందు నం
ప్రీతిని గూర్చుతన్ ముఖసమీకృత పావన
జీవనంబు మీ
దైతవరారుగాతః కవితాంబుజ భాస్కరులార!
యీ ప్రమో
దూత యుగాది మీకు నకుతోభయతన్ దయ
నేయుగావుతన్.

శారళాభారత (ఒరియా) సమీక్ష

విజయనగరం : గురుజాడ స్మారకజిల్లా కేంద్రగ్రంథాలయంలో సాహితీమిత్ర సమాఖ్య విజయభావన 27-2-1990 నుం గలవారంనాడు భారత భారతి అనే కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించింది. ఖరదా లోడ్జ్-చెందిన రిటైర్డ్ తెలుగు లెక్చరర్ - కవి గుధాకర, పరిశోధనా భూషణ డా॥ భల్లమాడి నరసింహ మూర్తి ప్రధానవక్తగా పాల్గొని, 'శారళాభారత (ఒరియా) సమీక్ష' అనే విషయంపై ప్రసంగించారు.

ఒరియావారి ఆదిమహాకవిగా ప్రసిద్ధి చెందిన శారళాదాసు అసలుపేరు సిద్ధేశ్వర పరిడా అని చెబుతూ 'పరిడా' ముటుంబానికి చెందినవారు వ్యవసాయ వృత్తిలో వుంటూ, యుద్ధసమయాల్లో కత్తిపట్టి సైనికులుగా వ్యవహరించగల ధైర్యశాలురని డా॥ భల్లమాడి నరసింహ మూర్తి వివరించారు. సరళాదేవత అను గ్రహం వలన నిరక్షరమయ్యి అయిన సిద్ధేశ్వర పరిడా కవిత్వం చెప్పగల మహా పండితునిగా మారటం వలన ఆతను సరళ దాసు (శారళాదాసు)గా వ్యవహరించ బడ్డాడని డా॥ నరసింహమూర్తి తెలియ జేశారు. శారళాదాసులో పోతన భక్తి తత్వం; వీరశైవులమత తీవ్రత కనిపిస్తాయని డా॥ నరసింహమూర్తి చెప్పారు. శారళాభారతం ఒరియా సమాజ సంస్కృతి సంప్రదాయాలను ప్రతిబింబించే గొప్పగ్రంథంగా ఆయన అభివర్ణించారు. ఆ గ్రంథం వ్యాసభారతానికి ఏమాత్రం అనువాదంకాదని డా॥ మూర్తి చెబుతూ, పాత్రల సంబంధాలను చెప్పటంలోనూ, కథాసన్నివేశ కల్పనలలోనూ శారళాదాసు తూర్తి స్వేచ్ఛను ప్రదర్శించాడని

ఆయన వివరించారు. మనభారతంలో వున్నట్లు, పర్వానుక్రమణిక కూడా శారళాభారతంలో లేదని డా॥ మూర్తి స్పష్టంచేశారు.

గంగాశంతనుల వివాహఘట్టంలోనూ; భీష్మప్రతిజ్ఞ; లాక్ష గృహనిర్మాణం; ద్రౌపదీ వస్త్రాపహరణం; రాజనూయ యాగం మొదలైన సందర్భాల్లో శారళాదాసు చిత్రవిచిత్రమైన కల్పనలు చేసాడని డా॥ మూర్తి విశదీకరించారు. శారళాభారతంలో కవిని మహామేధావిగా, అపారప్రజ్ఞాశాలిగా కనిపిస్తాడనీ; శ్రీకృష్ణుడు ఒకానొక సందర్భంలో 'నవకుంజరము' అనే ఒక విచిత్రమైన జంతువు రూపం ధరించాడనీ డా॥ మూర్తి వివరించారు. భీమ, దుర్యోధనుల పాత్ర చిత్రణలో, ద్రౌపది పాత్రచిత్రణలో శారళాదాసు తనప్రత్యేకతను చాటుకున్నట్లు ఆయన చెప్పారు. శారళాదాసు సైనిక వృత్తిలో కూడా వుండటం చేత యుద్ధ వర్ణనలను అద్భుతంగా చేసినట్లు డా॥ మూర్తి చెప్పారు.

శాలిదాసు విరచిత రఘువంశప్రభావం; జయదేవుని గీతగోవిందం ఛాయలు శారళాభారతంలో వున్నట్లు డా॥ మూర్తి చెబుతూ త్వగ్రంథాన్ని ఒరిస్సాలో పూజామందిరాల్లో ఉంచుతారనీ; శారళాదాసు వర్ణంతి సభలు జరిపే ఆచారం ఒరిస్సాలో ఇప్పటికీ వున్నదనీ వివరిస్తూ డా॥ మూర్తి తన ప్రసంగాన్ని ముగింపాడు.

ఈసభకుఅధ్యక్షత వహించినప్రముఖ ప్రవాసాంధ్రకవి శ్రీవజ్ర్మల శాలిదాసు మాట్లాడుతూ, శారళాభారతంలోనికథలు వినటానికి ఆనందంగా వుంటాయనీ;

డా॥ నరసింహమూర్తి అకథలను వ్యవస్థగా, ఆసక్తికరంగా చెప్పి మెప్పించారని ప్రశంసించారు.

శ్రీకాశీం జిల్లా-పెడి భీమవరానికి చెందిన తెలుగు వండిట్ మరియు విజయ భావన ఉపాధ్యక్షుడు శ్రీ రాళ్ళపల్లి రామసుబ్బారావు ప్రధానవక్త డా॥ భల్లమాడిని పరిచయంచేస్తూ, కవిగా పరిశోధకునిగా ఆయనకృషి అసామాన్యమూ, ఆవర్ణవంతమూ అయినదని సోదాహరణంగా వివరించారు. డా॥ భల్లమాడి వచనరచనలో కూడా దిట్ట అనీ చారిత్రక - పౌరాణికగాథల్ని వివరించటంలో ఎంతో నేర్పును ప్రదర్శించారనీ శ్రీరామసుబ్బారావు కొనియాడారు.

విజయనగరం-బాలాజీనగర్ వుండే 'పబ్లిక్ స్కూల్' ప్రెసిడెంట్ మరియు కరస్పాండెంట్ అయిన శ్రీ ఎం. వి. సత్యనారాయణమూర్తి తమ ఉపాధ్యాయ బృందం తరపున ప్రధానవక్త డా॥ భల్లమాడిని కాలవా, పూలమాల, మెమెంట్లతో ఘనంగా సన్మానించారు. వేదికపై పాల్గొన్న సాహితీవేత్తలందరికీ ఆయన జాపీకలను బహూకరించారు. శ్రీ సత్యనారాయణమూర్తి అభినందన ప్రసంగంచేస్తూ, ప్రతిసంవత్సరం ఒక సాహితీవేత్తను సన్మానించే ఆచారాన్ని విజయభావన వారు తమకు కలిగివాలని కోరారు.

విజయ భావన సహాయకార్యదర్శి శ్రీ కుంతుల దక్షిణమూర్తి ప్రసాద్ ప్రార్థనతో ప్రారంభమైన ఈ సభకు ప్రధానకార్యదర్శి డా॥ ఎ. గోపాలరావు స్వాగతం చెప్పారు. కార్యదర్శులు శ్రీ కె. మార్కండేయులు సందేశాలు చేతవగా, శ్రీ పి. వి. యల్. సుబ్బారావు తరతర సమర్పణ గావించారు.

....ఆచార్య భావన

4. సాహిత్య మొర్రోర్లాతో తాపీవారి పనితనం

—శ్రీ వి. రాంబాబు, ఎం.ఎ.(లిట్)

ఆంధ్ర సాహితీ ప్రపంచంలో విమర్శకులుగా, సుప్రసిద్ధులు శ్రీ తాపీ ధర్మా రావు. విజయ విలాసానికి ఆయన వ్రాసిన హృదయోల్లాస వ్యాఖ్య రసజ్ఞులను ఆలరించింది. ఇనుప కచ్చడాలు, దేవాలయాల మీద బూతు బొమ్మలు, పెళ్ళి-పుట్టుపూర్వోత్తరాలు వంటి రచనలు ఆయన సునిశిత దృష్టికి, మంచి ఆలోచనా సరళికి నిదర్శనాలు. అలాగే ఆయన సాహిత్య మొర్రోర్లాలు ఆంధ్ర పాఠక లోకానికి అపూర్వమైన కానుక అని చెప్పవచ్చు.

ఇందులో ప్రాచీన కవులైన నన్నయ నుండి చేమకూర వేంకటకవి వరకు గల ఆంధ్రకవులకు తరిహోధకుల మూలంగా వచ్చిన అపప్రథలు, అతిగౌరవాలు గ్రహించి సరదాగా చదువుకుంటూ, తీవ్రంగా ఆలోచించడానికా అన్నట్లు చిన్న చిన్న వ్యాసాలు వ్రాసారు. మొర్రోర్లాలు లాగే తినడానికి తేలికగా ఉంటూ తినేకొండి ఇంకా ఇంకా తినాలనిపించే విధంగానే రుచివంతంగా, రసవంతంగా ఉన్నాయి ఈ వ్యాస పఠం పురలు.

కృష్ణుడి కిరనును సత్యభామ తన్నిందా? అనే వ్యాసంలో లోకంలో మన మనుకునే విధంగా తన్నలేదని, తొలగించిందని వివరించారు. దాన్ని దొంగకృష్ణుడు తావుగా వక్రించాడని వివరించారు తాతాజీ. అలాగే 'ఆంధ్ర కవులు-అంటు రోగాలు' అనే వ్యాసంలో 'కుకవి'నిందను ఒక సామాన్య ధర్మంగా భావించి, అందరూ ఒకే బాటలో ఏలా

నడిచారో వారి పోకడలెలా ఉన్నాయో వివరించారు.

కావ్యాల్లో ఉండే పుష్పలావా వర్ణనలో ఉండే చిత్ర విచిత్రాలు, మంచి చెడులను సరస సౌందర్యంగా బాగా వివరించారు 'పూల బజారు సరసాల్లో.'

'తాతా మనుమల సమీక్ష'లో అల్ల సానివారి వర్ణనలోని బౌద్ధిత్వ నాచి త్యాలు వివరిస్తూ కవిత్వం అంటే ఏమిటని ప్రశ్నిస్తారు ముందాగా. అదే విధంగా లోకోక్తులు - ప్రయోగాల్లో ఉన్న అందం, రసజ్ఞత అవశ్యకత అందులోని చేమకూరి ఘనతను విశ్లేషించి చూపారు. సరసంగా, హృద్యంగా, 'నడమంత్రపు నీరి' అనే లోకోక్తిని ఎంత అందంగా ముందాగా బిగించారో తెలియ జెప్పారు తాతాజీ.

మూడేడుపులు ముచ్చటల్లో అల్లసాని వారు అలా అలా ఏడ్చాడనే కంటే అల్లి బుల్లిగా ఏడ్చాడనటం బావుంటుందన్నాడు. మిగిలిన ఏడుపులు చాలా బాగున్నాయన్నారు. 'తార-వరూధిని' లో వరూధినికన్నా తార ప్రవర్తనే గొప్పదని ఆమెను చాకగా ఎందుకు విమర్శకులు భావించారోనని బాధ పడ్డారాయన.

మొత్తం మీద ఈ వ్యాసాలు ఆంధ్ర సాహిత్యాన్ని మరువకుండా కలకాలం నిలిబెట్టాలని ఆ ఘట్టాలను అందరూ వదలే పడే గుర్తుకు తెచ్చుకోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో వ్యాసహరికంలో సరదాగా వ్రాసానని ముందే చెప్పవచ్చునాయన.

నర్తకి

—శ్రీ పోలేపెద్ది రాధాకృష్ణమూర్తి.

నీ వదన విడువించుము నిష్క్రమించ
రంగనీమయు మా మనో రంగవ యను
నందకార బందుర మయ్యే నట్లు వదన :
నీవు తిరిగి వచ్చిన యంతనే వెలింగె.

అంత దూరము నుండి నీ వభినయించు
సాత్వికాభినయము విస్పష్టముగను
మాకుఁ గనిపించె; నీ కిట్టి మహిత శక్తి
మెట్టు లెప్పెనో : పూర్వ సుకృతము గాక!

ధరతముని నాట్యశాస్త్రముఁ బదము లందుఁ
గటి ప్రదేశము, మధ్యము, గరము లందు
ముఖము నందును నిల్పిన ముద్దుగుమ్మ!
నీకు దీక్షైన నర్తకి నీవే సుమ్మి :

కొమరగిరి లకుమాదేవి కొలుకుఁ, గృష్ణ
దేవరాయలు చిన్నమదేవి కొలుకు
గద్దెలఁ దృణీకరించిన కారము
నేడు మా కవగత మాయె వీరబాజ :

విన్ను సౌందర్యరాశిని గన్న యట్టి
తల్లి దండ్రులు విజయగౌరవ్యులైరి;
నాట్య భారతిగాఁ దీర్చినాడు గుఱుఁడు
నతని విద్యయుఁ జరితార్థ మయ్యె జగతి.

కాని చాలమంది పండితులూ, పాఠకులూ సాహితీ పరిచయం గల వారికి కూడ ఈ వ్యాస పుష్పాలు మంచి సౌరభాలను గుబాళింప జేస్తాయని అనవచ్చు. ప్రతి వ్యాసం ఎత్తుగడ సామాన్యంగా ఉండి, పూర్వజ్ఞుల సరిక్కిమనకు ఇంతకు ముందే ఉన్న నిర్ణయం పటాపంచలైతుంది.

ఆంధ్రులు ఆంధ్ర సాహితీ పరిచయం ఉన్న ప్రతివారూ చదువ వలసిన ఈ పుస్తకం 1961 నుండి 1982 నాటికి 118 ప్రచురణలు పొందినదంటే దీని గొప్పతనం వేరే చెప్పనవసరంలేదు,

5. దం డ కా లు - చా టు కృ తు లు

—శ్రీ వైద్యం వేంకటేశ్వరాచార్యులు

లాక్షణికులు కావ్య ప్రక్రియా భేదము లయిన ముక్తకాదికములను చాటు ప్రబంధాలుగా పరిగణించినారు. దండకాలు కూడా చాటుకృతులుగా పరిగణింపబడ్డాయి. విన్న కోట పెద్దన్న (15 వ శతాబ్దం పూర్వార్థం) తన కావ్యాలంకార చూడామణిలో ఈవిషయం ఇట్లు చెప్పినాడు.

కం. చందోభవ లక్షణగణ

సందోహ నిబద్ధయగుచు శ్రవణానందా

మందాను ప్రాసంబుల

నందంబగు 'దండకము' మహాకవి

కృతులన్. - (4-42)

కం. ఇవి యెల్ల ను నానావిధ

కవి కృత శాస్త్రములచేత గల్పితముల పె

క్కు విధంబుల 'చాటుకృతి

ప్రవరంబులు' వరగు నెలుగబడు

నొందెదలన్. - (4-43)

చాటుకృతులు (దండకాలుకూడ) హెచ్చు గుణములు కలివిగా ఉండవలెననే భావాన్ని పెద్దన్న ఇట్లు చెప్పినాడు.

౧. ఆత్మార్థ లక్షణోదాహరణావలి

యల్లంబునకు నింపు నొనగదేని

బిరుదావళిముఖ్య వృద్ధుల ప్రబంధాప

ములు దిగంతంబుల మ్రోయవేని

వటు చతుర్ముద్రాది భవ్య చాటుకృతులు

నృపతుల వీనుల నిండవేని

మధురార్థ 'దండక' మంజీర మంజుళ

బుధుల నింపుల మూరి బుచ్చదేని

1. గి. గెరలిచని ముక్తకాదులు కిరీంతుల

జక్రవాళాది మీదికి జావవేని

గదగి మెచ్చునె యెకపాటి గంతచాటు

చాటుకృతులకు విశ్వేశ చక్రవర్తి

- కావ్యాలంకారచూడామణి, 4-44

ఒకపాటి గంతచాటు చాటుకృతులను విశ్వేశచక్రవర్తి మెచ్చదని చెప్పినాడు పెద్దన్న. గుణములు లేకుండిన వాటిని అభిజ్ఞ లెవరైనను మెచ్చరు. చాటువులుకాని ప్రబంధాదులను మాత్రం గుణరహితములయిన వాటిని మెచ్చుకుంటున్నామా? చాటువులన్నీ మంచివని అంటున్నామా? చాటువులుకాని తదితరములుకాని గుణములుండిననే కోవిదులు మెచ్చుకుంటున్నారు.

చాటువులు సంఖ్యాబద్ధములు, సంఖ్యా రహితములు అని రెండు తెగలుగా అప్పకవి చెప్పినాడు. అందు దండకాలు సంఖ్యా రహిత చాటువులుగా చెప్పబడ్డాయి. అప్పకవి చెప్పిన ఆ పద్యాలివి.

కం. కనుగొన సంఖ్యా బద్ధం

బు నసంఖ్యాకంబు నాగ భువినిరుదెరిగై

తనరారు బూర్వకవిమత

మున నా చాటుప్రబంధములు జరిజాడై:

- అప్పకవీయం, 1-132

తే. గి. నాల్గుదెగల యుదాహరణముల ముక్త కాది పంచాదశమును సంఖ్యాన్వితములు గద్య రగడ ద్విపద 'దండకములు' మంజురులును సంఖ్యారహిత చాటువులు నృసింహ. - అప్పకవీయం, - 1-133

పై లక్షణముల ననుసరించి దండకాలన్నీ చాటువులనె చెప్పాలి. (గ్రంథాంతర్గతములగు కొన్ని దండకాలుతప్ప), చాటువనగా ప్రియ మైనమాట. మరి దీనికి రాజాదిస్తుతివాక్యము, మిథ్యా ప్రియవాక్యముతోనగు అర్థవిశేషాలున్నాయి. స్తోత్ర ప్రాయమగు పద్యం చాటుపద్య మందురు (దండకాలు అధిక

శాతం స్తోత్రప్రాయమే అగుట గమనార్హం) వినువారి హృదయానికి చమత్కార మొద వింది ఉత్సాహాన్ని పుట్టించే పదముల కూర్పు గల పద్యాలు చాటుపద్యా లనబడుతవి. దండకాలను చాటుకృతులుగా పూర్వలాక్షణికులు చెప్పడాన్నీ, చాటువుల లక్షణాలనూ పరిశీలినే దండకాలు ఈక్రింది లక్షణాలు కూడ కలిగి ఉంటాయని గమనింపవచ్చును - ఆశువులుగా ఉండటం, స్తోత్రపరములుగా ఉండటం, నిందాపరములుగా ఉండటం, చమత్కార యుతంగా ఉండటం, పర్ణనాత్మకంగా ఉండటం, గాధలుగా ఉండటం, ముక్తక లక్షణలక్షితాలై ఉండటం, శృంగారాత్మకాలుగా ఉండటం. ప్రతి దండకం ఈ లక్షణాలలో కనీసం రెండింటినైనా కలిగి ఉంటుంది.

పై లక్షణాలు గల దండకాలకు కొన్ని ఉదాహరణములు.

ఆశువులు : తిరుమల బుక్కపట్టణం కిరీటి వేంకటాచార్యులు చెప్పిన హయగ్రీవ దండకం, తిరుపతి వేంకటకవులు కిర్లం పూడిలో చెప్పిన దేవీనవరాత్మోత్సవ పర్ణనా దండకం, పోకూరి కాళీపత్యపదానులు మద్రాసులో ఆవధానసభలో రావీ ధర్మారావుగారు కోరగా చెప్పిన కావీదండకం మున్నగునవి. ఇంకా దై వస్తుత్యాత్మకములగు అనేక దండకాలు ఆశువులుగా చెప్పబడ్డవే.

స్తోత్రపరములు : వరమేశ్వర, సూర్య, ఆంజనేయాది భగవన్నుతి పూర్వకములయిన దండకాలన్నీ స్తోత్రపరమగు దండకాలే. తెలుగులోగల గ్రంథాంతర్గత దండకాలలో అధిక శాతం ఈ కోవకు చెందిన దండకాలే. ఇవన్నీ దై వస్తుత్యాత్మకములు. ఇక మానవ స్తుత్యాత్మక దండకాలూ ఉన్నాయి. అల్వారు దండకము, యతిరాజుదండకము, గాంధీ మహాత్మ దండకము, పుదుగోట రామ చంద్రమహారాజు దండకము, పున్నగిరిస్వామి

దండకము, కాఘపేంద్రస్వామి దండకము, సత్యసాయిబాబా దండకము మున్నగునవి మహనీయ మానవస్తుత్యాత్మకదండకములు.

నింతావరములు : పోలికెద్ది వేకంట రాయకవి రచించిన తిట్ల దండకం, చిన వెంగన్న రచించిన మంగమ్మ దండకం (ఇది బూతు దండకం) మున్నగునవి విందా పరములగు దండకాలకు ఉదాహరణములు.

చమత్కారయుతములు : జ మా బం దీ దండకం, దోపిడీ దండకం, ధూమశకట దండకం, పొగాకు దండకం, సిగరెట్టు దండకం, కాఫీదండకం మున్నగునవి చమత్కార యుతములు, అష్టభాషా దండకం, చిత్ర కవితా పరిపూరకమగు దండకాలు మున్నగు నవి కూడ చమత్కారయుతములే. హాస్య రసాత్మకములగు భాషీయదండకం, వకిలు దండకం, రోధులు చదివే లక్ష్మీదండకం, చ్చాకుమార్కెట్టు దండకం, ప్రేయసీదండకం ఇత్యాదులు కూడ చమత్కారయుతాలే.

వర్ణనాత్మకదండకాలు : శ్రీమద్వేంకటేశ్వర దండకం వీపులుపొదుగు అగ్నిప్రళయ దండకం, శ్రీరామదండకం, మందర కాండ దండకం మున్నగునవి ఎన్నోకలవు.

గాథలు : రామాయణదండకం, జగన్నాథ మాహాత్మ్య దండకం, వేంకటాచల మాహాత్మ్య దండకం, శ్రీరామదండకం, దశావతారదండకం మున్నగునవి.

ముక్తకాలు : అనిబద్ధములు. క్రవ్యములు, క్రియాసమాప్తికై వద్యాంతర్గత సంబంధంలేకుండ రసభావాదులతో ఉండే ఎన్నీ ముక్తకాలే. ఇంచుమించు దండకాలలో ఏదో కొన్ని తప్ప అన్నీ ముక్తకాలే.

శృంగారాత్మకములు : శృంగారాంధంద కం, కాళహస్తీశ్వర దండకం, బోగివీ దండకం, విద్యానదీ దండకం, సంద్రానవా దండకం, జగద్రోహిణి దండకం, శ్రీకృష్ణరీతి

కవిస్సమాట్ విశ్వనాథ !

—శ్రీ పంతుల దక్షిణామూర్తిప్రసాద్

ఆంధ్ర గీర్వాణాల సభితాకముగ గతి
కవిరాక్షసుండన్న భావలినొంద
రామాయణమ్మనే రచించి తెలుగులో
కల్పవృక్షచ్ఛాయ కలిమి మించె
కలికి కిన్నెరసాని కాలియందల మ్రోత
తెలుగింట వినిపింప తీర్చి కూర్చె
వేయిపడగలందు నాయకరత్నమై
నర్తించి యీ విశ్వనాథుడయ్యె
కథల కావ్యాల వ్యాసాల కల్పింతుడు
సత్యనారాయణుండెన్న సవ్యసాచి
మానవత్వంపు మూర్తి యామను జాడతడు
తెలుగుసాహిత్య సమ్రాట్టు ధీరభుండు.
సీ॥ జాతీయ భావనలో బాగృత మొనరింప
ఆంధ్ర పాదుష మెంతో యలగజేసి
విష్ణుకర్మకు నాంక్షవిజ్ఞానమును గూర్చు
హాస్యంబు నాంధ్రుల కండజేసి
శృంగార వీధిలో జీవించి రసమును
భావాల గీతాలు పాడిపాడి
భక్తి వైరాగాల పరమేశ్వర ధ్యాన
సంలగ్న హృదయుడై సంస్తుతించి

దండకం ఇత్యాదులన్నీ శృంగార దసాత్మక దండకాలకు ఉదాహరణలు.

పై అంశములనుబట్టి దండకాలు చాలు కృతులని తెలుస్తోంది. ఇక్కడ మరో విషయం ప్రస్తావించటం సందర్భోచితమని భావిస్తాను. 'చాటు' అనే సంస్కృత పదానికి తత్సమ రూపం 'చాటువు', సమానము నందు ఈపదంలోని విభక్తి ప్రత్యయం 'వు' లోపించి 'చాటు'గా మారుతుంది. ఉదా : చాటువక్తాలు, చాటుకృతులు. 'చాటువు' లోని 'చ'కారం' కాలవ్యం. ఇక్కడ 'చాటు' అనే జడ్చికపదంలోని చకారం దంత్యము. కనుక, చాటు-మధుగు అనే అర్థం వస్తుంది.

అద్భుతానంద శృంగార యమరభక్తి
నవరసంబుల నందించు కవనమందు.
సాటియెవ్వారు కలలోయి వేటివిన
విశ్వ విఖ్యాతి నొందిన విశ్వనాథ!
చ॥ తనయెడ యెంత మె తనిదొ చానము
చేయి తెల్పుసం
జనిత మృదుాకి భావనల సత్కృతు
తెల్లడ చాటి చెప్పునా
వినయభాదెల్పుతండ్రి నుడి వీడక
ప్రాసిన రామగాథయే
కనపడు నార్న ధర్మ ముడికన్నుల గట్టుచు
విశ్వనాథుడై
మ॥ అలనన్నయ్యకు తిక్క నార్యనకు
తేండ్లా దృఢులో శిష్యులీ
కలిమిన్ తేంకటకాన్త్రీ నానలన విఖ్యా
తిన భువిన్ పొండనం
చలంఘుస్వామి రసాను సుజనిత
భావార్తీయతా చాతురిన్
వలుకన్ సైర్యము ధైర్య మేరిక గుణో
బ్రాహ్మీస్వరూపాదయా!
సహజపాండిత్యకాంతిచే రహిని గాంచి
నిరుపమానంద సంధాన కరుణ కలిగి
జన్మ చరితార్థ ముందిన కైవధ క!
విబుధభండన మిదె గొమ్ము విశ్వనాథ!
(000)

దీపాల విచ్చయ్యకాప్రిగారు చాటువద్యాల నేకరణలో ఒక కరణంగారిని కలిసి నవుడు ఆయన 'ఈ చాటు కవిత్వమును నీ ఫేలా బహిరంగ పరచెదవయ్యా' అని కోరవ్వడినా దట. ఆ కరణంగాడు 'చాటు' పదాన్ని అర్థి కంగా గ్రహించినారు. చాటు కవిత్వంలోని శృంగారదూషణాత్మక, బూతులు కొన్నివ్లు చాటుగా చదువుకోవలసిందేగానీ సభ్యసదస్సు లో పఠనీయాలు కావు. అట్టి బూతు దండ కాదులను చాటుదండకాలనడం ఉభయత్ర సారకంగా ఉంటుంది. బూతులయంగ అయిన మంగమ్మ దండకం అందుల కొక ఉదాహరణము.

(వ్యాసపీఠము - ముదిగొండ ఈశ్వర చరణ్; ప్రతులకు శ్రీమతి ఇందిరా చరణ్. H. No. 7-4-75. పాఠ గంజా, సిద్ధిపేట - 502103 లేదా వికా లాంధ్ర బుక్ హౌస్ వారి అన్ని ప్రాం చీలు. వెల 80 రూ॥లు. పుటలు 22+122)

సాహిత్యము వేరు, సాహిత్యంపై విమర్శ వేరు అని అనుకుంటే ఏది సాహిత్యం, ఏది విమర్శ అనే ప్రశ్న ఉదయించి పాఠకు డిని తికమక పెట్టకమానదు. ఆ జ్ఞాతిక మకను ఒకసారి బేరీజు వేసుకోవడానికి అవకాశం కల్పించిన గ్రంథం శ్రీ ముది గొండ ఈశ్వరచరణ్ గారి 'వ్యాసపీఠం' శ్రీ ఈశ్వరచరణ్ గారు సాహిత్యంలో గాఢాభినివేశం ఉన్నవారు.

శ్రీ ఈశ్వరచరణ్ గారు "ఉదంతుడి కథ" వ్యాసంలో విమర్శవడి గురించి ఇలా అంటారు. 'సాహిత్యప్రపంచంలో విమర్శకుడు చాలా ముఖ్యమైనవాడు. కవి- పాఠకుల మధ్యవారధి విమర్శకుడు. అతడు చేసే పొరపాట్లు, ప్రకటించే తప్పుడు ఆలోచనలు కవికి, పాఠకునికి మధ్య వూడ్చలేని అగాఢాన్ని సృష్టించి సాహిత్యప్రయోజకాన్ని బెబ్బతీస్తాయి. అందువల్లే విమర్శకుడికి సహృదయం- లోకజ్ఞత-నిరంతర గ్రంథపరిశీలనాశక్తి- కార్య రసాస్వాదనాశక్తి ఉండా లున్నాయి'. అంతేకాదు 'ఇవేమీ లేకుండా కావ్య విమర్శకు పూనుకోవడం. ఆత్మ లోకంలో దివాలాకోరుతనాన్ని బయట పెట్టుకోవడమే!' నని అంటారు.

శ్రీ ముదిగొండ ఈశ్వర చరణ్ గారు ప్రతిభ, పుష్కర్తి, ఆభ్యాసముతో కూడు కొని వ్రాసిన వ్యాసాలు ఇవి. శ్రీ ఈశ్వర చరణ్ గారు ఒక్కో విషయముపై గాఢంగా పరిశీలించి, తుష్టిని, పుష్టిని కూర్చుకొని వ్రాసినవి వ్యాసాలు. ఈయన

6. వ్యా స పీ ఠ ము

—శ్రీ టి. శ్రీరంగస్వామి

కున్న విషయ పరిజ్ఞానమునకు ఇవి బింబంగా నిలుస్తాయి. ఈ వ్యాసపీఠములో మినీకవిక, మాటలు మాట్లాడతాయి, కవిద్వయము - ద్రౌపది; వేయిపడగలు - అంకితపద్యము; వేయిపడగలు - సామా జిక దృక్పథము; వేయిపడగలు - కథా నాయకత్వము; వేయిపడగలు - ధర్మా రావు; తెలుగు సాహిత్యంలో గాంధీజీ; ఉదంతునికథ; అచ్చతెలుగున్న - పొన్ని కంటి తెలుగున్న; పాఠఅంతరంగోతయేనా! మొదలగు పన్నెండు వ్యాసాలున్నాయి.

మినీకవిక వ్యాసముగురించి చెప్పతూ దానిలక్షణాలను చక్కగా నిర్వచించి నారు. ఈయన మినీకవికకు ఆరులక్షణాలు ముఖ్యమైనవని చెప్పారు. సున్నితమైన హాస్యం; తీవ్రమైన వ్యంగ్యం. గుప్పెడు మాటల్లో గంపంత భావం, అభి యుక్తిలో వైదగ్ధ్యం-అభివ్యక్తిలో వైవి ధ్యం; సమాజంపట్ల అవగాహన ఈ ఆరున్నా మినీకవికకు ఆరుప్రాణాలని చెప్పినారు. అంతేకాదు ఏదిచెప్పినా తుపాకీ తూటాలా దూసుకొని పోవడం మినీకవికకు ప్రత్యేకం. శబ్దాలంకారాల అట్టహాసాలు, అర్థాలంకారాల చమత్కారాలు అక్కరలేదు. మినీకవికకు, సుగాత్రి కాస మాజనుండరంగా గుణకాలీనులలో భావావేశాన్ని కలిగించడం మినీకవిక లక్షణం-లక్ష్యం కూడా అని అంటారు.

జాతీయాభ్యుదయము వ్యాసములో ఈశ్వరచరణ్ గారు తరతరాలుగా వస్తున్న మన సాహిత్యచరిత్రను 'పరిశీ లించి ఆ యా పండితులు, కవులు అను సరించిన జాతీయాభ్యుదయమును, వారి

వ్యక్తిత్వమును చక్కగా ప్రతిబింబింప చేసినారు తమ రచనాత్మకశక్తితో.

ఈ సంపుటిలో తలమానిక ములాంటిది 'మాటలు మాట్లాడతాయి' అనేది. ఏపదం యొక్క ప్రభావం ఎంతవరకుం టుంది. దానియొక్క ధ్వని, అర్థం, భావం ఎలా పరిణామం చెందుతున్నా యోవాడుకలో, ఒకప్పుడు ఏ విధంగా దానిని వాడేదో, ఈనాటికి దాని అర్థం పూర్తి భిన్నంగా మారిపోతుండదా నికి ఇందులో తమ ప్రతిభతో చక్కగా నిరూపించినారు. ఇలా నిరూపించినారు. ఇలా నిరూపించడమునకు నిరంతర పఠనం, పరిశీలనాశక్తి ఉన్నప్పుడే వీలు అవు తుంది.

ఈ సంకలనంతో వేయిపడగలు గ్రంథంపైన వ్రాసిన నాలుగు వ్యాసాలు ఉన్నాయి. ఆయా సందర్భాల్లో విమర్శ కులు చేసిన విమర్శకు ప్రతివిమర్శలు ఇవి. ఈ విమర్శలు అన్ని తగిన ఉపపత్తులతో నిష్కర్షగా చూపించి వ్రాసినవి. ఈ వ్యాసాలను ప్రతివాతూ చదవాల్సినవే.

ఈ వ్యాసాల్లో ఇంకొక చెప్పకొన దగిన వ్యాసం కూడా ఉన్నది. అది 'అచ్చ తెలుగున్న - పొన్నకంటి తెలుగున్న.' ఇది తెలుగున్నయొక్క జన్మస్థలంగురించి, ఆయన ఆనాడు అచ్చతెలుగులో వ్రాయ దానికి పూనుకొనిన విధానం ఇందులో చక్కగా పరిశీలించి వివేచనను జోడించి, పాఠకుల చేత బొర్రా! అని అనిపించు కొనినారు.

ప్రస్తుతం విమర్శనారంగంలో కొంత మంది విమర్శకులు, సమీక్షకులు 'పాక్షిక దృక్పథము'తో చేస్తున్న విమర్శలను దృష్టి లో పెట్టుకొని వ్యాసకర్త 'పాఠ అంత రంగోతయేనా!' కిరి కతో చక్కగా మర్యాదా, మన్ననతో బౌచిత్యంను పాటించి చక్కగా విడమర్చి చెప్పినారు. శ్రీ ముది

గొండ ఈశ్వరచరణ్ గారు ఈనాడు ప్రతిఒక్కరూ విమర్శకుడేనని భావిస్తున్నవారిని చక్కటి సంయమనంతో ఇలా హెచ్చరించారు. 'ఈరోజుల్లో అవసరం ఉన్నా లేకున్నా, ప్రాచీన సాహిత్యంపైనా, సంప్రదాయంపైనా దుమ్మెత్తి పోయడం, అసాలోచితమైన అభిప్రాయాలను వెలిబుచ్చడం, నేటి కాలమానాలో నాటి కవిత్వాన్ని కొలువబూనడం ఒక ఫ్యాషన్ అయింది' అని అంటారు. అంతే కాకుండా ఈనాడు వస్తున్న పుస్తక సమీక్షలు, విమర్శలపైన ఉన్న గారమైన అభిప్రాయాన్ని నిర్మోహమాటంగా ఇలావ్యక్త పరిచారు. "ఈ నాడు అధ్యయనం, అవగాహన, ఆచరణ ఏవీ అక్కరలేదు. కొన్ని పాలికే కలు, పడికట్టు మాటలు పుక్కిట బట్టిలే చాలు. వాడు గొప్ప సామ్యవాది. వాడు గొప్పకవి. గొప్పపండితుడు. ఈనాడు మేముగొప్పఅభ్యుదయ కవులమని, వారు మని బోరవిరుచుకుంటున్న వారిలో ఎంతమంది మార్క్స్ ను అధ్యయనం చేశారో, ఎంతమంది ఫ్రాయిడ్ సిద్ధాంతాలను చదివారో, ఎంతమంది సార్త్రే పేరువిన్నారో సర్వే చేస్తే బండారం బయటపడుతుంది" అని అంటారు. ఈయన చెప్పదలచుకున్న విషయాన్ని నిక్కచ్చిగా చెప్పారు.

'కవిద్యయము - ద్రౌపది' అను వ్యాసముతో లిక్కన, పోతనల మనస్సులను పరిశీలించి, వారి ఘటమూనుండి ద్రౌపది ఎలా ఉద్భవించిందో, ఇద్దరి కలాపాలని ద్రౌపదికి ఉన్నటువంటి భేదమును చక్కగా విడమర్చి చూపిస్తూ ఇద్దరు మహాకవుల మనవిల్లేషణను చాలా విల్లేషణలో మనకు చూపెట్టినారని చెప్పవచ్చును.

'రెలుగు సాహిత్యంలో - గాంధీజీ' అను అంకంలో వ్రాసిన వ్యాసములో

గాంధీయొక్క మహాత్మ్యతను ఎంతమంది కవులు కొనియాడారో ఉటంకించారు. అంతేకాదు గాంధీని మనస్సుల్లో ప్రతిష్ఠించుకొని కావ్యకథానాయిక ప్రాధాన్యం ఇస్తూ వచ్చిన కవితా సంపుటాలను, ఆయా రచయితల వివరాలను ఇందులో చక్కగా చర్చించినారు. ఆయన ప్రభావం ఆ తర్వాత వచ్చిన రచయితల్లో కూడా ఉందని చక్కగా ఉదాహరించి నారు. ఈ విషయంలో పరిశీలించే భావి పరిశోధకులకు ఇది ఉపయుక్తకరంగా ఉంటుందని అనడంలో అతిశయోక్తి లేదు.

శ్రీ ముదిగొండ ఈశ్వర చరణ్ గారి ప్రతిభకు వన్నె తెచ్చే వ్యాసం ఇంకొకటి ఉన్నది. అది 'ఉదంతుని కథ', నన్నయగారు ఉదంతుని పాఠశాలకు పరిచయం చేయడం ఎలా ప్రారంభించారో చెప్పతూ దానిని ఎలా మనం సమన్వయించుకోవాలో ఆయన మోటల్లోనే మనం చూద్దాం 'గురుదయనణిమారికాష్టగుణములతోడన్' విద్యుత్తభ్యసించాడు కాబట్టి. తక్షణని 'తోడనతగలి' నాగలోకం వెళ్ళగలిగాడు. మొదటి గుణములతోడన్ తక్షణని "తోడన్ తగలి"తో సమన్వయించుకొని చదివి అర్థంచేసుకోగలవానికి కలిగే అర్థస్ఫూర్తి నన్నయగారి దూరదృష్టి ఎంతో ఆనందం కలిగిస్తుంది. లేనివానికి ఇది పాద పూరణం మాత్రమే కాదు. వట్టి సారపురాణం' అని అంటారు. ఈశ్వర చరణ్ గారి ప్రాచీన సాహిత్యంలో ఎంత గారమైన అభినివేశమందో ఈ వ్యాసాల్లో మనకు ద్యోతకము అవుతుంది. అందుకే విమర్శకుడుగా చెప్పుకునేవాడు ఏయే గుణాలు ఉండారో, ఆయన ఈవ్యాసంలోనే ఒక చోట ఇలా చెప్పారు. 'సాహిత్య ప్రపంచంలో విమర్శకుడు చాలా ముఖ్యమైనవాడు. కవి-పాఠకుల మధ్య వారధి విమ

ర్శకుడు. అతడుచేసే పొరపాట్లు, ప్రకటించే తప్పుడు ఆలోచనలు కవికీ, పాఠకునికీ మధ్య వూడ్చలేని అగాధాన్ని సృష్టించి సాహిత్య ప్రయోజనాన్ని దెబ్బతీస్తాయి. అందువల్లే విమర్శకుడికి సహృదయం. లోకజ్ఞత - నిరంతర గ్రంథపరిశీలనాకర్తి ఉండాలంటారు. విమర్శకుడు ఏ గ్రంథాన్నైతే విమర్శచేయదలచుకుంటాడో ఆప్రక్రియపైనా, ఆయా విషయంపై అవగాహన, సాధనలతో పాటు అభివ్యక్తి కూడా ఉండాలని నేనంటాను. లేని పక్షంలో విమర్శించే విమర్శకుడియొక్క పని పనిలేని దవుతుంది. కుడితొట్టిలో పడ్డ ఎలుక చందము అవుతుంది.

శ్రీ ఈశ్వర చరణ్ గారు చక్కటి అభిజ్ఞతతో అందించిన ఈ వ్యాసపీఠమును సాహితీ రసజ్ఞులెల్లరు వదిలంగా భద్రపరచకునేదిలా ఉంది. శ్రీ ఈశ్వరచరణ్ గారి ఇతర పుస్తకాలు 'నవమి' వ్యాస సంకలనం; 'వెలుతురు' వచన కవితలు; 'స్పంజన' వచనకవితలు (క్రితములు నారాయణరెడ్డి, ముదిగొండ వీరేశలింగం గార్లతో కలిసి) వెలువరించారు. వీరు అనుసరించిన విమర్శ సాంప్రదాయం ఇతరులు అనుసరించేదిగా ఉండని చెప్పవచ్చును.

'జయం అలే నుకృతి నోదనసిద్ధాః కవీశ్వరా'

...—...

ఉత్తమ సాహిత్యంకోసం

సమాలోచన

చదవండి!

చదివి, చుండి!!

జమ్మూకాశ్మీర్ సంతక్షణ సమితి రాజ మండ్రీకాణ అధ్యక్ష్యంలో ది 18.5.90 న సుప్రసిద్ధిగా మైదానంలో జరిగిన ఐహ రంగసభలో ప్రధానవక్తగా రాష్ట్రీయ స్వయం సేవకసంఘ ప్రాంత సహప్రధాన శ్రీ వి. భాగయ్య 'ప్రజలంతా కేల్దావి' రాజకీయాల కవితంగా దేశాన్ని రక్షించుకోవలసిన బాధ్యత వహించాలని పిలుపునిచ్చారు. వర్తమానంలో జమ్మూకాశ్మీరులో జరుగుచున్న హింసాకాండ అంతరంగిక పోరాటం కాదని, మహానాదుల సామ్రాజ్యకాంక్ష అని అన్నారు.

ప్రస్తుత కాశ్మీర్ సమస్యకు అనాటి రాజ కీయ నాయకులే కారణమని గృహమంత్రిగా వున్న నాటి సర్పార్ వల్ల భాయివతేర్ దేశంలో ఉన్న సంస్థానాన్ని అన్నింటిని ఏకం చేయ గలి గారని, నేటికిన్నీ నాటి విషయంలో ఎటు వంటి సమస్యలేకుండా భారతదేశంలో అంత ర్భాగంగా ప్రకాశతంగా మనుగడ పొగిస్తున్నా యని అన్నారు. కాశ్మీరు విషయం వారికి వదలక నాటి ప్రధానమంత్రి వందీద్ జవ హర్లాల్ నెహ్రూ జోక్యం జేసుకొని దానికి ప్రత్యేక ప్రతిపత్తిని సమకూర్చటం చేత మన విదేశీ అక్రమణదారులు కాశ్మీరును అక్ర మించుకోవటానికి అవకాశం ఏర్పడిందని అన్నారు. అనాడు మన కాలిదూతలుగా పేరొందిన దేశనాయకులు అక్రమదారులను

ప్రతిఘటించక పోవటంచేత, నేడు అది సమస్యగా మారిందని శ్రీ భాగయ్య వివరిం చారు.

ఈ సమస్యకు పరిష్కారం ప్రజలందరూ ఏకమవ్వాలని, జాతీయతకు విలువనిచ్చి, నాయకుల స్వార్థాలను వమ్ముచేయాలని, జాతీయ ప్రపంచితో వారినిగూడ భాగస్వాములుగాచేసి దేశాన్ని కాపాడుకోవలసిన బాధ్యత ప్రతి ఒక్కరిపైన వుందని అన్నారు. రాజ్యాంగంలోని 370 అనుకరణ రద్దుచేసి,

కాశ్మీర్ను కాపాడుకుందాం! (బహిరంగ సభ)

తేంద్ర ప్రభుత్వం పురుషార్థంలో కూడుకొని పాకిస్తాన్ ఎత్తుగడ విరోధించాలని కోరారు.

సభకు అధ్యక్షత వహించిన న్యాయవాది శ్రీ ద్వారా వీరరాజు మాట్లాడుతూ ప్రజాప్రతి నిధులు ఓటు కోసం ప్రాకులాడటం తప్ప వేర్పాటు దారులనుండి దేశాన్ని కాపాడుకోవా లనే భావన లేకపోవటం దురదృష్టకరమని అన్నారు. ప్రతిభారతీయ పౌరుడు కుల, మత, రాజకీయ విభేదాలను విస్మరించి, దేశం కోసం ఎంతటి త్యాగమైనా చేయుటకు సిద్ధంగా వుండాలని ఉద్ఘోషించారు.

న్యాయవాది శ్రీ పోతుకూచి మార్యనాథ యణమూర్తి ప్రసంగిస్తూ పాపిత్యపుటలో మందర వగరంగా నిలచిన కాశ్మీరం, యిప్పుడు రాజకీయ దుష్ప్రచారకుల స్వార్థం వంస పాకిస్తాన్ కాశ్మీరును కదిలించాలని చూస్తోందని, కాశ్మీరు భారతదేశంలో అంత ర్భాగంగా సంరక్షించుకోవలసిన అవసరం ఎంతైనా వుందని 'జననీ జన్మభూమిశ్చ స్వర్ణాదపి గరీయసి' అన్న శ్రీరామవాణిని గుర్తుచేశారు.

భారతీయ జనతాపార్టీ జిల్లా ప్రధానకార్య దర్శి శ్రీ ఎన్. కె. హరనాథ్, శ్రీ ఆర్. వి. స్వామి సమస్య పరిష్కారానికి 370 అర్థి కలు రద్దు, సరిహద్దు నైన్యాలకు దేశరక్షణ విషయంలో పూర్తి అధికారాలు యివ్వాలని ప్రవేశపెట్టిన తీర్మానాన్ని వర ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించింది.

తొలుత శ్రీ ఓలేటి వత్సనారాయణ స్వాగతం పలుకారు.

పాకిస్తాన్ చేస్తున్న దురాగతాలకు వ్యతి రేకంగా భారతీయ విద్యార్థి పరిషత్ సభ్యులు నినాదాలు చేశారు.

....శ్రీ సత్యనాథ

(0)

సమాలోచన 4,5,6,7,8,9,10,11,12 వార్షిక సంపుటముల వెల వరుసగా 20, 20,12,15,15,15,15, 20 రూ. లు ఎం. ఓ. చేసినవారికి ఖర్చులు మేమే భరించి రిజిస్టర్డు పోస్టులో పంపగలము. వి. పి. పద్ధతిలేదు.

- సంపాదకుడు.

